

Bilaga 2: Intresse för högskolestudier bland yrkesverksamma undersköterskor, skötare m.fl.

Ett underlag till uppdraget om Fler vägar till vårddyrken

Intresse för högskolestudier bland yrkesverksamma undersköterskor, skötare m.fl.

Ett underlag till uppdraget om Fler vägar till vården

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2022

Författare: Julia Elenäs

Diarienummer: 111-00057-21

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning av resultaten.....	4
Bakgrund	6
Utskick och de svarande	7
Vilka ingår i sammanställningen?.....	8
Intresse för fortsatta studier.....	14
Vilka är intresserade av högskolestudier?.....	14
Vad vill personerna studera?.....	17
Vad är viktigt för att man ska vilja studera?.....	20
Försörjning under studietiden.....	25
Varför inte studera?.....	29
Kännedom om behörigheter.....	33
Syn på förkunskaper	36
Information om studier	38

Sammanfattning av resultaten

Den här bilagan är en sammanställning av en enkätundersökning om intresse för högskolestudier bland vård- och omsorgsutbildade som är yrkesverksamma inom vårdområdet. Med hjälp av resultaten vill vi belysa individens perspektiv och intresse för högskolestudier.

I februari 2022 skickade UKÄ, Skolverket och MYH ut en enkät via de regionala processledarna inom Vård- och omsorgscollege, som i sin tur skickade ut enkäten till arbetsgivarna. Arbetsgivarna delade sedan enkäten med arbetstagarna. Målet var att enkäten skulle nå yrkesverksamma undersköterskor, specialistundersköterskor, skötare eller motsvarande, men inte personer som jobbade som sjuksköterska eller andra yrken som redan kräver en högskoleutbildning.

Urvalet av tillfrågade bygger alltså inte på ett slumpmässigt urval. Det innebär att svaren inte kan anses vara generaliserbara till gruppen som helhet. Svaren belyser dock ändå olika uppfattningar om högskolestudier som finns bland de svarande, och därmed också bland de yrkesverksamma inom vårdområdet.

Av svaren framkommer att nästan hälften (44 procent) av de tillfrågade är intresserade av att studera vidare. De som svarade att de är intresserade av fortsatta studier efterfrågar bland annat förkortad utbildning, att yrkeserfarenhet ska vara behörighetsgivande för fortsatta studier och möjlighet att kombinera yrkesliv och arbete. Det finns enligt svaren också en efterfrågan på såväl distansutbildning som campusförlagd utbildning. Likaså efterfrågar en del av de studieintresserade högskoleutbildning på heltid medan andra hellre skulle vilja studera på deltid.

Finansiering under studietiden är enligt svaren en central fråga för eventuella fortsatta studier. Många av de svarande ser framför sig att de skulle finansiera studierna genom fortsatt arbete, då de uppfattar att studiemedlet inte räcker för att täcka hushållsutgifterna. Av fritextsvaren framgår också att det verkar som att just finansieringen är ett av skälen till att flexibla utbildningsupplägg i form av deltidsstudier och/eller distansstudier efterfrågas, det vill säga att de svarande ser framför sig att flexibla utbildningsupplägg underlättar möjligheten att arbeta och studera samtidigt.

Svaren visar också att tillgången till information skiljer sig åt mellan de som är intresserade av studier och de som inte är det. Överlag svarade de som är intresserade av högskolestudier också i större utsträckning att de

har fått information om högskoleutbildning från olika källor. Likaså verkar de som är intresserade av fortsatta studier också ha mer kännedom om grundläggande behörighet och särskild behörighet för högskolestudier. De har också i större utsträckning svarat att de vet att de har den behörighet som krävs.

Det är 43 procent av de svarande som inte är intresserade av att studera vidare. En vanlig anledning till detta som de tillfrågade uppger, är att de inte vill byta yrke. I gruppen är det också flera som har svarat att de saknar studiemotivation. Även finansieringen av studierna och åldern är vanliga hinder för fortsatta studier i den här gruppen.

Bakgrund

Universitetskanslersämbetet (UKÄ), Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har tillsammans fått i uppdrag att kartlägga och analysera hur gymnasieskolans, vuxenutbildningens, yrkeshögskolans och högskolans utbildningsinsatser kan komplettera varandra för att bättre bidra till världens kompetensförsörjning (U2021/00256).

I arbetet med det här uppdraget vill vi både belysa de hinder och möjligheter för fortsatta studier som kan finnas i systemet och de hinder och möjligheter som individerna själva ser. För att fånga individernas perspektiv skickade vi därför i februari 2022 ut en enkät till yrkesverksamma undersköterskor, skötare med flera. Personerna fick frågor om sitt intresse för högskolestudier, vad de tycker är viktigt för att studera vidare och hur de ser på sina möjligheter att försörja sig under studietiden. De som inte var intresserade av att studera fick frågor om anledningarna till detta. Alla individer fick också frågor om varifrån de har fått information om högskolestudier på sistone och hur de skulle vilja ha information.

Rapporten är därmed ett underlag till slutrapporten och berör aspekter av följande skrivningar i uppdraget:

- Myndigheterna ska även identifiera möjligheter och hinder, som följer av utbildningssystemets utformning, för personer med yrkeserfarenhet från vård och omsorg men som saknar tidigare högskoleutbildning inom området att utbilda sig till hälso- och sjukvårdsyrken som kräver högskoleutbildning.
- Myndigheterna ska lämna förslag som syftar till att tydliggöra utbildningsvägar för personer med vård- och omsorgsutbildning på gymnasial nivå eller från yrkeshögskolan som vill utbilda sig till ett hälso- och sjukvårdsyrke som kräver högskoleutbildning.
- Myndigheterna ska även föreslå hur den information som finns kan samordnas och synliggöras.

Utskick och de svarande

I februari 2022 skickade UKÄ, Skolverket och MYH ut en enkät via de regionala processledarna inom Vård- och omsorgscollege (se faktaruta), som i sin tur skickade ut enkäten till arbetsgivare anslutna till Vård- och omsorgscollege. Arbetsgivarna delade sedan enkäten med arbetstagarna, oftast via mejl men ibland via till exempel ett intranät. Målet var att enkäten skulle nå yrkesverksamma undersköterskor, specialistundersköterskor, skötare eller motsvarande, men inte personer som jobbade som sjuksköterska eller andra yrken som redan kräver en högskoleutbildning.

Vi vet inte hur många som faktiskt fick enkäten eller hur många den potentiellt hade kunnat nå. Det gör att en bortfallsanalys inte är möjlig och att svaren bör tolkas med viss försiktighet. Totalt svarade 2 030 personer på enkäten och oavsett hur väl de här individerna representerar hela populationen, står det dock klart att personernas svar visar exempel på olika uppfattningar om fortsatta studier som finns bland individerna.

Faktaruta: Vård- och omsorgscollege

Vård- och omsorgscollege är en förening som arbetar med samverkan mellan arbetsgivare, fackliga organisationer och utbildningsanordnare på vård- och omsorgsområdet. Samverkan finns på regional och lokal nivå och ska vara certifierad av Vård- och omsorgscollege (VO-college) för att namnet ska få användas av arbetsgivare och utbildningsanordnare.

Det finns 22 regionala VO-college och till dem hör omkring 100 lokala VO-college, spridda över Sverige.

Föreningen drivs av fackförbundet Kommunal tillsammans med Sveriges kommuner och regioner (SKR), Sobona - Kommunala företagens arbetsgivarorganisation, Vårdföretagarna och Fremia.

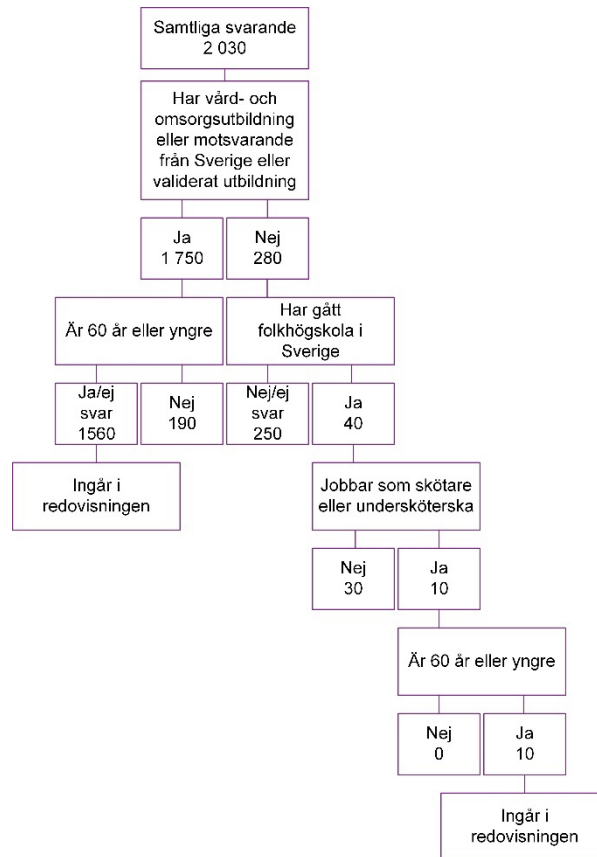
De regionala processledarna, som delade enkäten med arbetsgivare, ska vara länken mellan nationell, regional och lokal nivå.

Källa: <https://www.vo-college.se/>

Vilka ingår i sammanställningen?

Totalt svarade 2 030 personer på enkäten. Eftersom att syftet med enkäten var att fånga uppfattningar hos personer som har en vård- och omsorgsutbildning eller motsvarande har vi därefter avgränsat sammanställningen. I den här rapporten ingår därför svar från personer som antingen har eller har validerat en sådan utbildning från gymnasiet eller komvux samt personer som har gått folkhögskola i Sverige och som är yrkesverksamma som skötare eller undersköterska. Dessutom ingår inte svaren från de som är äldre än 60 år. Detta utifrån de olika bestämmelser kring studiemedel och omställningsstudie som är kopplade till ålder. Det här innebär att totalt ingår svar från 1 570 personer i sammanställningen. Se figuren nedan för en beskrivning av vilka som ingår i sammanställningen.

Figur 1. Beskrivning av vilka av de svarande som ingår i sammanställningen och inte.

En stor del av de svarande, 89 procent, är kvinnor. I enkäten fick de svarande uppge om de identifierade sig som kvinnor, män eller annan könsidentitet. När vi i den här sammanställningen redovisar svaren uppdelat på kön ingår de som har svarat annan könsidentitet och som inte har besvarat frågan alls, i totaluppgiften. Vi särredovisar dock inte svaren för dessa grupper i och med att grupperna är så små.

Tabell 1. Beskrivning av de svarande avseende könsidentitet, ålder, född i Sverige eller utomlands och boendesituation.

		Antal	Andel (%)
Total		1 570	100 %
Könsidentitet	Kvinnor	1 390	89 %
	Män	160	10 %
	Annan könsidentitet	10	0 %
	Ej svar	10	1 %
Ålder	–29	210	13 %
	30–39	350	22 %
	40–49	410	26 %
	50–60	580	37 %
	Ej svar	30	2 %
Född i Sverige eller utomlands	Född i Sverige	1 200	77 %
	Född utomlands	360	23 %
	Vill inte svara/ej svar	10	1 %
Boendesituation (procent summerar inte till 100)	Ingen	260	16 %
	Fru/man/sambo/partner	1 090	69 %
	Barn eller ungdomar under 20 år (inte dina syskon)	710	46 %
	Förälder/föräldrar	40	2 %
	Syskon	20	1 %
	Andra vuxna	80	5 %
	Inneboende	10	1 %

Den äldsta åldersgruppen, det vill säga de som är mellan 50 och 60 år, är den största, och den yngsta åldersgruppen den minsta. Ungefär 30 personer har inte uppgett ålder i enkäten. Dessa ingår alltså inte i de fall där svaren redovisas uppdelat på ålder.

Bland de svarande var 1 200 födda i Sverige och 360 födda utomlands. En stor del av de svarande har dock uppgett att de har gått (hela eller delar av) grundskolan i Sverige, 97 procent av dem födda i Sverige och 44 procent av dem som är födda utomlands.

Det var vanligast att de svarande bodde med någon partner, vilket 69 procent gjorde. Nästan hälften av de svarande (46 procent) bodde med barn eller ungdomar under 20 år.

Undersköterska vanligaste yrkestiteln

De absolut flesta av de svarande hade en tillsvidareanställning och tre fjärdedelar jobbade heltid (90–100 procent). Den vanligaste yrkestiteln var undersköterska. Vanligast var också att personerna hade haft sin nuvarande yrkestitel i över 15 år eller i 1–5 år.

Tabell 2. Beskrivning av de svarande avseende typ av anställning, yrkestitel och antal år med den aktuella yrkestiteln.

		Antal	Andel (%)
Total		1 570	100 %
Typ av anställning	Tillsvidareanställning	1 480	94 %
	Visstidsanställning	90	5 %
	Projektanställning	0	0 %
	Lärlingsanställning	0	0 %
	Ej svar	0	0 %
Heltid eller deltid	Heltid (90–100 procent)	1 160	74 %
	Deltid	380	24 %
	Det varierar	20	1 %
	Jag vet inte	0	0 %
	Ej svar	0	0 %
Yrkestitel	Undersköterska	1 230	79 %
	Stödassistent	100	6 %
	Annan yrkestitel	80	5 %
	Specialistundersköterska	60	4 %
	Vårdbiträde	40	2 %
	Skötare	40	2 %
	Behandlingsassistent	0	0 %
	Vet inte	10	0 %
	Ej svar	0	0 %
Tid yrkestitel	Mindre än 1 år	80	5 %
	1–5 år	410	26 %
	6–10 år	310	19 %
	11–15 år	200	12 %
	Mer än 15 år	560	36 %
	Ej svar	10	1 %

De flesta av de svarande jobbade i kommunen och de flesta jobbade också på äldreboende. Den näst vanligaste verksamheten var sjukhus. Och precis som för yrkestiteln var det vanligaste att personerna antingen hade jobbat i den aktuella verksamheten i 1–5 år eller i över 15 år.

Tabell 3. Beskrivning av de svarande avseende typ av arbetsgivare, yrkesverksamhet och antal år i den aktuella yrkesverksamheten.

		Antal	Andel (%)
Total		1 570	100 %
Nuvarande arbetsgivare	Kommunen	1 140	73 %
	Regionen	380	24 %
	Privat arbetsgivare	30	2 %
	Staten	0	0 %
	Ej svar	10	1 %
Verksamhet	Äldreboende	620	39 %
	Sjukhus	320	20 %
	Hemtjänst	250	16 %
	LSS-boende	170	11 %
	Vårdcentral	50	3 %
	LSS-daglig verksamhet	50	3 %
	Psykiatri	50	3 %
	Socialpsykiatrisk verksamhet	40	3 %
	Hemsjukvård	40	2 %
	Personlig assistens	30	2 %
	Annan verksamhet	60	4 %
År i verksamhet	Mindre än 1 år	120	8 %
	1–5 år	510	33 %
	6–10 år	310	20 %
	11–15 år	180	11 %
	Mer än 15 år	440	28 %
	Ej svar	10	1 %

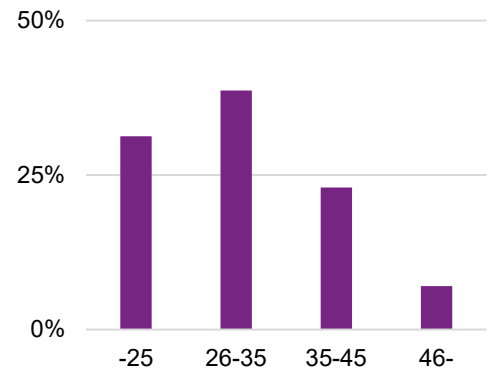
Det var en lika stor andel som hade sin vård- och omsorgsutbildning eller motsvarande från gymnasiet, jämfört med komvux (36 procent). Övriga hade gått en vård- och omsorgsutbildning både i gymnasiet och på komvux, studerat på folkhögskola eller fått en utbildning validerad. Den här gruppen kallas fortsättningsvis för Övrigt.

De flesta som avslutade sin utbildning i gymnasiet, gjorde det när de var omkring 19 år. Bland dem som hade en komvuxutbildning var det vanligast att de svarande hade avslutat utbildningen när de var mellan 26 och 35 år. Hälften hade avslutat utbildningen när de var 30 år eller yngre.

Tabell 4. Beskrivning av varifrån de svarande har sin vård- och omsorgsutbildning eller motsvarande.

	Antal	Andel (%)
Gymnasiet	570	36 %
Komvux	570	36 %
Både gymnasiet och komvux inkl. validerad/anpassad utb. och fhsk	430	28 %
Total	1 570	100 %

Figur 2. Ålder vid avslutade studier inom vård- och omsorg på komvux.

Hur väl motsvarar de svarande den önskade populationen?

Som vi har nämnt tidigare bygger inte den här undersökningen på ett slumpmässigt urval. Det gör att vi inte med säkerhet kan säga att svaren är representativa för gruppen som helhet, det vill säga yrkesverksamma inom vård- och omsorg som har en vård- och omsorgsutbildning eller motsvarande (hädanefter kallad målpopulation). För att ändå göra någon form av bedömning om hur väl de svarande motsvarar målpopulationen kan man dock göra en analys av hur väl de svarande motsvarar målpopulationen på viktiga bakgrundsvariabler, så som kön, födelseregion och sektor.

När det gäller den här undersökningen finns det dock inte någon självklart jämförbar uppgift om målpopulationen. Det här beror på att vi i den här undersökningen tittar på yrkesverksamma med en vård- och omsorgsutbildning, men den officiella statistiken framför allt redovisar uppdelat på antingen yrkestitel (undersköterska) eller utbildningsbakgrund (vård- och omsorgsutbildning eller motsvarande). Därför jämför vi här på den del av de svarande som arbetar som undersköterskor (och har en vård- och omsorgsutbildning eller motsvarande) inom hemtjänst, äldreboende eller hemsjukvård med den officiella statistiken om undersköterskor (oavsett utbildningsbakgrund) inom hemtjänst, äldreboende och hemsjukvård.¹ Jämförelsen visar att könsfördelningen bland de svarande var ungefär densamma som bland de yrkesverksamma undersköterskorna. Även andelen som svarade att de var födda i Sverige och utomlands var ungefär lika stor som andelen födda i Sverige respektive utomlands bland de yrkesverksamma undersköterskorna i den officiella statistiken.

¹ Enligt en undersökning från SKR har 90 procent av undersköterskorna i kommunen och 91 procent av undersköterskorna inom regionen en vård- och omsorgsutbildning <https://rapporter.skr.se/utbildningsbakgrund-underskoterskor-vardbitraden-och-stodassistenter.html>

Tabell 5. Jämförelse mellan undersköterskor inom äldreboende, hemtjänst och hemsjukvård i Sverige 2019 och undersköterskor (som har en vård- och omsorgsutbildning eller motsvarande) som arbetar inom antingen äldreboende, hemtjänst eller hemsjukvård bland de svarande.

		I den officiella statistiken (2019) ²	I undersökningen
Kön	Kvinnor	91 %	89 %
	Män	9 %	10 %
	Annan könsidentitet och vill ej svara		1 %
Född i Sverige	Ja	69 %	68 %
	Nej	31 %	31 %
	Vill inte svara/ej svar		1 %

Däremot verkar de svarande undersköterskorna inom hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende skilja sig lite från den officiella statistiken när det gäller arbetsgivare. Bland de svarande har 97 procent svarat att kommunen är deras arbetsgivare, medan 82 procent enligt den officiella statistiken jobbar inom primärkommunal förvaltning. Det verkar alltså vara en något större andel som är anställda inom kommunen bland de svarande, än i den motsvarande gruppen i Sverige i stort.

² Hämtad från SCB:s statistikdatabas, sammanställd i UKÄ, MYH, Skolverket (2021), *Uppdrag att kartlägga och föreslå fler vägar till vårdyrken – Delredovisning*.

Intresse för fortsatta studier

Centrala resultat

- Det var en ungefär lika stor andel av de svarande som var intresserad av högskolestudier och som inte var det.
- Intresset för att studera ser ut att hänga ihop med ålder: yngre har i högre grad svarat att de är intresserade av att studera vidare
- Flest har svarat att de är intresserade av att utbilda sig till sjuksköterska eller specialistsjuksköterska. Av fritextsvaren framkom även att utbildningar inom socialt arbete, exempelvis socionom, och skola är av intresse. Många har också skrivit att de är intresserade av att fördjupa sig inom sitt nuvarande yrke.
- En för många viktig faktor för fortsatta studier är att utbildningen ska leda till ett yrke med högre lön och tillsvidareanställning.
- Enligt fritextsvaren är det både intressant med förkortad utbildning på grund av tidigare yrkeserfarenhet och utbildning och med betald utbildning på hel- eller deltid. De svarande ser också ett behov av flexibla upplägg på utbildningarna.
- Möjligheten till försörjning är central för vidare studier och många skriver att de skulle lösa försörjningen genom att jobba under studietiden. Det förekommer också i fritextsvaren att man inte vet hur man ska kunna försörja sig, och därför avstår studier.

Vilka är intresserade av högskolestudier?

Av de totalt 1 570 svarande är det 700 som har sagt att de är intresserade av att studera på högskolan. Nästan lika många, 670, var inte intresserade av att studera på högskolan. Bland de svarande fanns också 145, motsvarande 9 procent, som inte visste vilka utbildningar som går att välja på eller vilka jobb som kräver en högskoleutbildning. Det fanns också de som redan studerar inom högskolan, men de flesta av dem verkar inte studera hälso- och sjukvårdsutbildningar.

Tabell 6. Intresse för att studera i högskolan eller på universitetet. Redovisas uppdelat på könsidentitet.

	Kvinnor		Män		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ej svar	10	0 %	0	0 %	10	0 %
Ja	610	44 %	80	52 %	700	44 %
Nej	610	44 %	50	34 %	670	43 %
Jag studerar redan på universitetet eller högskolan	40	3 %	10	4 %	50	3 %
Jag vet inte vilka jobb som kräver en sådan utbildning eller vilka utbildningar man kan välja på	130	9 %	20	11 %	150	9 %
	1 390	100 %	160	100 %	1 570	100 %

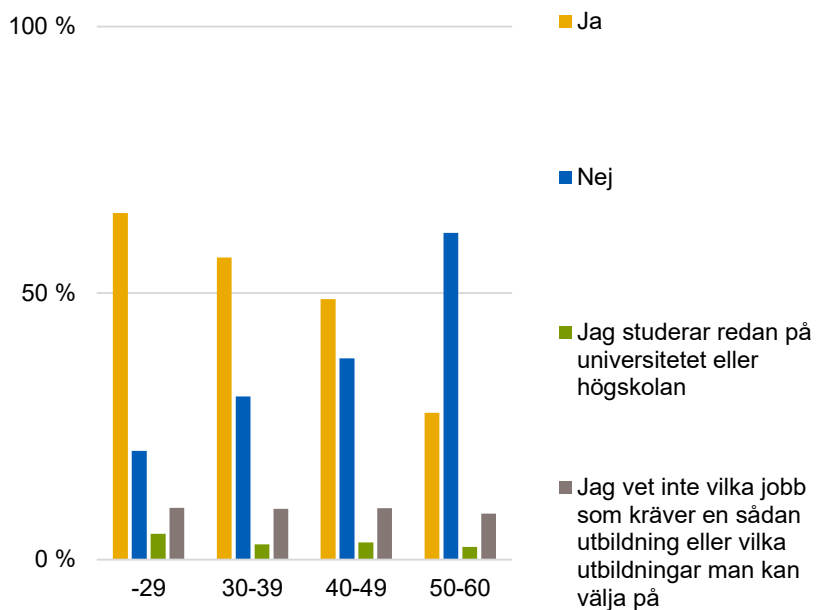
I enkäten ställde vi även frågor om de svarandes utbildningsbakgrund och inom vilka utbildningsformer de har studerat, både i Sverige och utomlands. Bland de svarande fanns ett något högre intresse bland dem som har gått grundskolan utomlands att börja studera. Detta är dock en betydligt mindre grupp än de som har gått grundskolan i Sverige, 150 jämfört med 1 340 svarande. Det framgår inte heller av svaren om personerna har gått hela eller delar av grundskolan i Sverige och svaren bör därför tolkas med försiktighet.

Tabell 7. Intresse för att studera i högskolan eller på universitetet. Redovisas uppdelat på om personerna har gått grundskolan i Sverige eller utomlands.

	Grundskolan i Sverige		Grundskolan utomlands		Varken grundskolan i Sverige eller utomlands	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ej svar	5	0 %	0	1 %	0	.
Ja	580	43 %	80	54 %	10	.
Nej	590	44 %	50	33 %	0	.
Jag studerar redan på universitetet eller högskolan	40	3 %	10	3 %	0	.
Jag vet inte vilka jobb som kräver en sådan utbildning eller vilka utbildningar man kan välja på	120	9 %	10	8 %	0	.
Total	1 340	100 %	150	100 %	10	.

Baserat på svaren i undersökningen tycks intresset för fortsatta studier vara nära kopplat till ålder. Betydligt större andelar i de yngre grupperna var intresserade för att studera inom högskolan, jämfört med de äldre. Andelen som inte känner till vilka jobb som kräver en högskoleutbildning eller som inte vet vilka utbildningar som finns att välja på är dock lika hög inom alla åldersgrupper.

Figur 3. Intresse för att studera i högskolan eller på universitetet. Redovisas uppdelat på åldersgrupper

En större andel av dem som har gått hela eller delar av sin vård- och omsorgsutbildning eller motsvarande på komvux har svarat att de är intresserade av att studera vidare, jämfört med dem som har gått en sådan utbildning på gymnasiet. Det här gäller även om vi delar upp svaren på om de svarande är yngre eller äldre än 40 år, även om skillnaderna är större i den äldre åldersgruppen.

Tabell 8. Intresse för att studera i högskolan eller på universitetet. Redovisas uppdelat på om personerna har läst en vård- och omsorgsutbildning på gymnasiet, i Komvux eller i annan form.

	Gymnasiet		Komvux		Övrigt*	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ej svar	0	1 %	0	0 %	0	0 %
Ja	220	39 %	270	47 %	210	48 %
Nej	280	50 %	230	39 %	170	38 %
Jag studerar redan på universitetet eller högskolan	10	2 %	30	4 %	10	2 %
Jag vet inte vilka jobb som kräver en sådan utbildning eller vilka utbildningar man kan välja på	50	8 %	50	9 %	50	11 %
Total	570	100 %	570	100 %	430	100 %

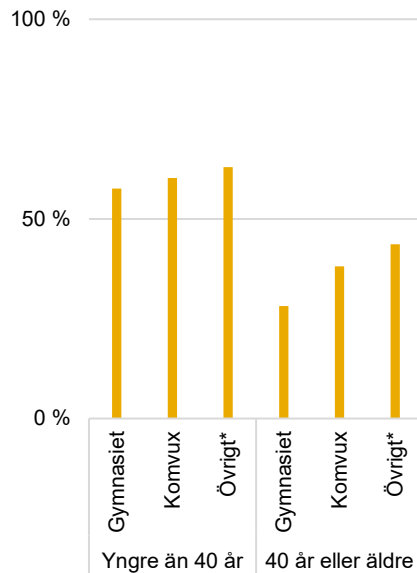
*Kategorin inkluderar dem som har uppgett att de har gått både gymnasiet och komvux samt dem som har genomgått en validering eller anpassad utbildning. Även personer som har studerat på folkhögskola i Sverige och arbetar som skötare eller undersköterska ingår i gruppen.

Vid en jämförelse mellan olika verksamheter verkar intresset för fortsatta studier inte skilja sig särskilt mycket. Skillnaden mellan yngre än 40 år

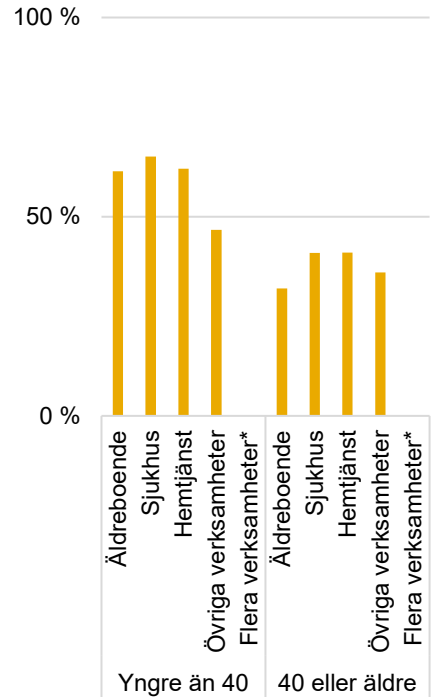
och 40 år eller äldre är mer påtaglig än skillnaderna mellan verksamheterna.

Figur 4. Andel som har svarat att de är intresserade av att studera inom högskolan. Redovisas uppdelat på tidigare utbildning och ålder.

*Kategorin inkluderar dem som har uppgett att de har gått både gymnasiet och komvux samt dem som har genomgått en validering eller anpassad utbildning. Även personer som har studerat på folkhögskola i Sverige och arbetar som skötare eller undersköterska ingår i gruppen.

Figur 5. Andel som har svarat att de är intresserade av att studera inom högskolan. Redovisas uppdelat på verksamheter och ålder.

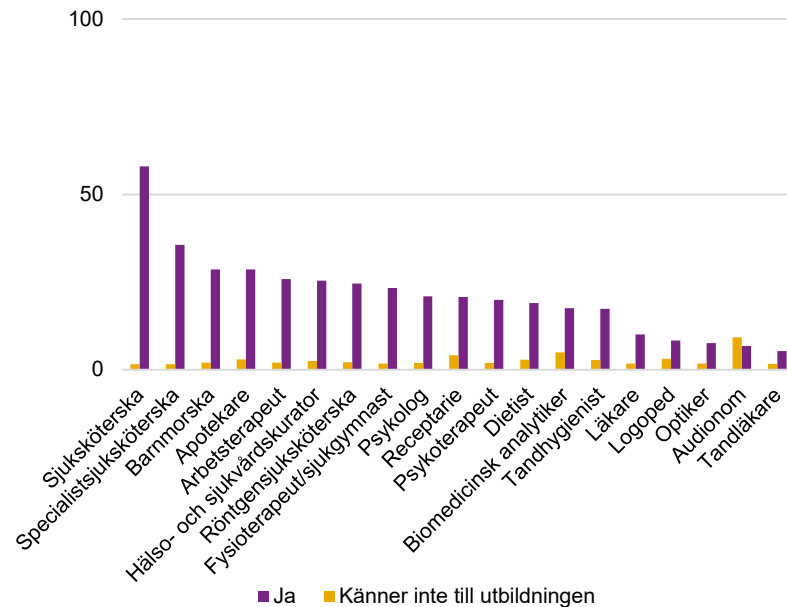
*Med Flera verksamheter menas att personerna har svarat att de jobbar inom fler än en av de i enkäten listade verksamheterna. I gruppen ingår dock knapp 50 personer och andelar riskerar att bli missvisande att redovisa.

Vad vill personerna studera?

Alla som svarade att de var intresserade av att studera vidare fick också svara på vilka specifika utbildningar inom hälso- och sjukvård som de var intresserade av. Förutom ja och nej kunde de också svara att de inte kände till de olika utbildningarna.

Den utbildning som absolut flest var intresserade av var sjuksköterskeutbildningen, nästan 60 procent av de 850 som var intresserade av att studera vidare hade svarat ”ja” på den frågan. Audionom var den utbildning som flest svarade att de inte kände till.

Figur 6. Andel (%) av dem som är intresserade av högskoleutbildning som är intresserade av olika högskoleutbildningar inom hälso- och sjukvård samt andel som inte känner till de olika utbildningarna.

De svarande fick också möjlighet att i fritextsvar skriva om de var intresserade av andra utbildningar än de som var listade i enkäten.

Många skrev att de var intresserade av socionomutbildningen och de flesta gav ingen mer detaljerad beskrivning än så. Ett exempel på ett mer utvecklat svar kom från en person som var intresserad med att jobba med barn och unga inom det sociala området, men som samtidigt upplevde sig ha begränsade möjligheter att komma in på högskoleutbildningar som kan leda till sådant arbete.

”Specialpedagog, socialpedagog...? Barn och unga vuxna - socialt psykiskt. Samtal men som socionom och psykolog är intagningen så hög... jag känner att jag skulle passa utmärkt men går typ inte att komma in...”

Undersköterska, 30–39 år

Bland svaren förekom också att vissa var intresserade av att läsa till olika typer av lärarutbildningar. Både förskollärare, ämneslärare, yrkeslärare inom vård och omsorg och specialpedagog förekom bland svaren.

En person skrev dock att vilka utbildningar som kändes möjliga att gå hängde ihop med vilket utbud som fanns i närområdet.

”Specialpedagogutbildning. Jag bor i [ort i Västergötland, red.]. Det är ganska liten möjlighet att plugga på högskolan eller universitet om man har familj/barn. Man hoppas på att det kommer mer utbildningar till [Högskolan i] Skövde i framtiden. Personligen drömmer jag om fysioterapeututbildning eller specialpedagogutbildning.”

Undersköterska, 29 år eller yngre

Ett annat frekvent återkommande svar var att man ville fördjupa sig inom det nuvarande yrket, till exempel genom att läsa till specialistundersköterska inom något område eller påbyggnadsutbildningar inom LSS. En person skrev till exempel detta:

”Jag skulle vilja bli specialistundersköterska inom psykiatri. Har redan läst grunden och har inriktning som skötare på psykiatri och undersköterska. Hoppas verkligen i framtiden att jag ska få möjlighet att utbilda mig vidare.”

Undersköterska, 30–39 år

Specialistundersköterska är en utbildning som ges inom yrkeshögskolan. Bland svaren förekom också andra utbildningar inom yrkeshögskolan, såsom vårdadministratör/medicinsk sekreterare, tandsköterska och apotekstekniker.

Bland svaren fanns också de som ville komplettera en tidigare ej avslutad eller utländsk utbildning, till exempel en utländsk sjuksköterskeutbildning eller socionomutbildning. Det fanns också de som ville läsa helt andra utbildningar, till exempel polis eller något inom kulturområdet.

En person lyfte att hen var intresserad av att läsa kurser inom högskolan men, av svaret att döma, då ofta kurser som krävde tidigare högskoleutbildningar.

”Det finns många kurser att gå på högskolan men ofta faller det på att man måste ha en högskoleutbildning i botten. När man som jag har jobbat hela livet inom samma område samt gått ett antal utbildningar (YH, folkhögskola, kortare kurser högskola) tycker jag att man skulle kunna få vidareutbilda sig ändå”

Undersköterska, 50–60 år

Vad är viktigt för att man ska vilja studera?

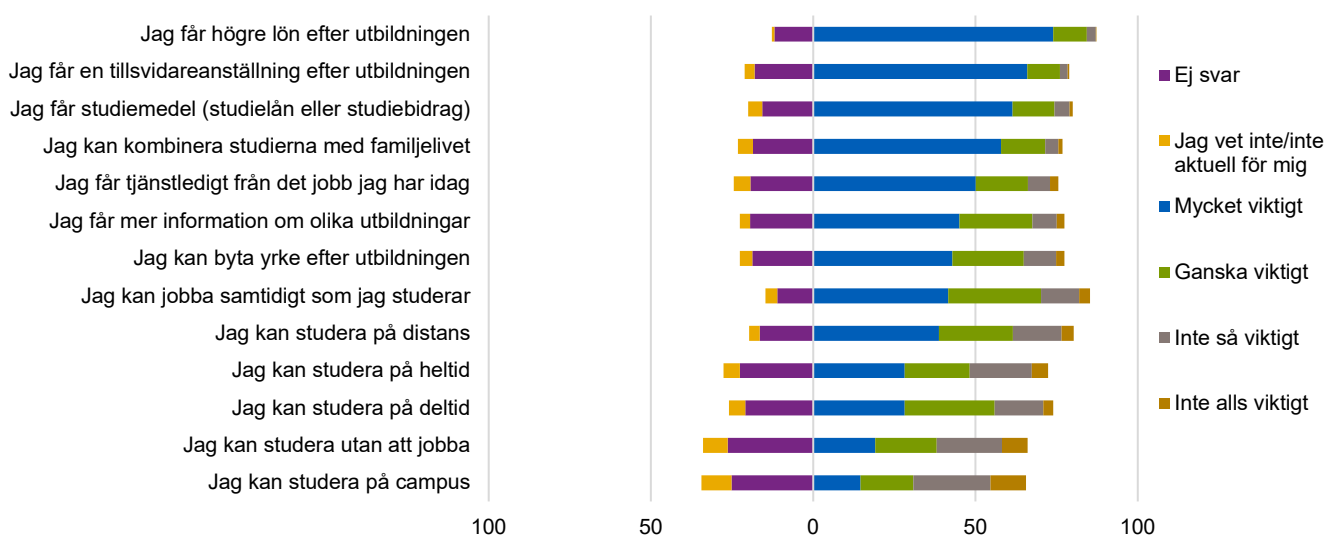
De som har svarat att de är intresserade av högskolestudier och de som svarat att de inte känner till vilka yrken som kräver högskoleutbildning och/eller vilka utbildningar som ges, fick frågan om hur viktiga ett antal faktorer var för att man skulle välja att studera. Faktorerna som vi frågade efter valde vi framför allt utifrån vad som har framkommit av andra studier, gällande vad som kan vara viktigt för att individer ska välja att studera.

Den aspekt som flest tyckte var mycket viktig, var att få högre lön efter utbildningen, följt av att få en tillsvidareanställning efter utbildningen. Det vill säga två aspekter som egentligen handlar om tiden efter utbildningen. Att kunna byta jobb efter utbildningen är en annan aspekt som rör tiden efter studierna. Här var dock andelen som har svarat att det var mycket viktigt mindre.

Sett till sådant som snarare handlar om upplägget på utbildningen, så som studietakt eller studieort så var det möjligheten att kunna studera på distans som flest tyckte var mycket viktigt. En mindre andel tyckte det var mycket viktigt att studera på campus. Sedan var det ungefär lika många som tyckte att det var mycket viktigt att kunna studera på heltid som på deltid. Det finns alltså enligt den här sammanställningen en efterfrågan på olika typer av uppläggnings av studierna.

Även att få studiemedel och kunna kombinera studierna med familjelivet var faktorer som många tyckte var mycket viktiga.

Figur 7. Fördelning av svaren på frågan om hur viktiga de olika aspekterna är för att personerna som var intresserade av fortsatta studier skulle välja att studera.

Vid en kontroll av skillnader mellan kvinnor och män, personer som bor med barn och ungdomar under 20 år eller inte och mellan personer yngre än 40 år och äldre än 40 år, framkommer ibland skillnader i hur stor andel som tycker att de olika aspekterna är mycket viktiga.

En större andel av personer yngre än 40 år tyckte att det var mycket viktigt att få studiemedel (68 jämfört med 56 procent) och en större andel tyckte också att det var mycket viktigt att kunna kombinera studierna med arbetet (65 jämfört med 52 procent). De yngre har också i större utsträckning svarat att de tycker att det är viktigt att kunna studera på heltid, byta yrke efter utbildningen och få en tillsvidareanställning efter utbildningen.

Personer som bor med barn tyckte också i större utsträckning att det var mycket viktigt att kunna kombinera studierna med familjelivet (73 jämfört med 42 procent).

Gällande kvinnor och män så blir jämförelsen lite missvisande, i och med att knappt 100 män har fått de här frågorna, jämfört med 740 kvinnor. Två aspekter som kvinnorna, i högre utsträckning än männen, tyckte var mycket viktiga var att utbildningen skulle ge en högre lön och en tillsvidareanställning.

Vid en jämförelse mellan yrkesverksamma i olika verksamhet framkom att det inte var några större skillnader i vilka aspekter som var viktiga för att man skulle påbörja studier. Jämförelsen gjordes mellan de som var arbetade på äldreboende, i hemtjänsten, på sjukhus och i övriga verksamheter (sammanslagning).

Fördjupning: andra viktiga faktorer

Även i den här frågan fick de svarande möjlighet att i fritext skriva om det fanns några andra faktorer som var viktiga för att de skulle vilja och/eller kunna studera vidare. Flera av svaren gav då fördjupande reflektioner kring de fasta svarsalternativ som fanns i enkäten och redovisades ovan.

Nedan beskrivs de områden som svaren kunde grupperas till

Ekonomi

Många av de svarande har lyft att olika aspekter av ekonomin är centrala för att de ska vilja eller kunna studera vidare.

”Viktigt att jag har tid för mitt barn och har bra ekonomi innan jag börjar studera, för det är inte lätt för oss utländska att studera på universitet i Sverige. Vi har inte familj här för att hjälpa oss med barn när jag har prov eller hård dag på universitet och vi har inte sparade pengar på banken som är viktigt när jag studerar så jag tänker inte på att jobba och studera samtidigt. Jag kan inte studera just nu p.g.a. ekonomin.”

Undersköterska, 30–39 år

”Att klara hem och familjeliv ekonomiskt under studietiden. Det är det som håller mig tillbaka.”

Undersköterska, 30–39 år

Ett återkommande svar är att man är intresserad av att få ersättning från arbetsgivaren, eller staten, för hela eller delar av förlorad inkomst under studietiden. Vissa förtydligar då också att de skulle vara självklart att fortsätta jobba hos samma arbetsgivare efter studietiden ”i gengäld”.

”Arbetsgivare betalar lön utan att jag skulle jobba, med sikt på anställning på samma avdelning självklart.”

Undersköterska, 40–49 år

”Hade gärna studerat vidare med full betalning. Tror att man hade fått många nya sjuksköterskor som hade orkat stanna kvar, för som undersköterska så vet du vad det handlar om.”

Undersköterska, 50–60 år

”För mig skulle det optimala vara att studera på distans/halvdistan men ändå kunna jobba till viss del och under utbildningen knyta nya kontakter med eventuella nya arbetsgivare eller erhålla praktisk kunskap och ökat ansvar på min arbetsplats i takt med att utbildningen fortskrider. Alternativt studera på heltid med full lön ifrån arbetsgivaren.”

Undersköterska, 40–49 år

Flera av dem som skriver om betald utbildning jämför också sin egen yrkesgrupp (oftast undersköterska) med vårdbiträde och sjuksköterskor, och konstaterar att de ser exempel på när personer inom dessa

yrkesgrupper beviljas betald utbildning. Till exempel vårdbiträden som utbildar sig till undersköterskor eller sjuksköterskor som specialiserar sig.

Förkortad utbildning

En annan aspekt som lyftes i fritextsvaren var möjligheten att räkna in den förvärvade yrkeserfarenheten i utbildningen. Detta för att antingen förkorta utbildningen eller för att få räknas som behörig till en utbildning inom relevant område. De flesta tog sjuksköterskeutbildning som exempel.

”Jag skulle vilja läsa till ssk [sjuksköterska, red.]. Har jobbat många år som usk [undersköterska, red.] och har mycket erfarenhet inom sjukvård etc. och tycker att det borde räknas som någon slags kompetens att plugga till ssk utan att läsa upp till högskolan”

Undersköterska, 40–49 år

”Att jag skulle kunna läsa direkt från undersköterska till tex barnmorska eller sjuksköterska utan att behöva läsa om mycket jag redan gjorde som undersköterska. T.ex. någon ’snabbutbildning’.”

Undersköterska, 30–39 år

Utbildningens innehåll och uppläggning

Flera av de svarande lyfter också att utbildningens uppläggning och förläggning spelar roll. De lyfter både ett behov av utbildningar förlagda på heltid och på deltid och ett behov av utbildningar förlagda på såväl distans som campus. Några skriver också uttryckligen att de tror att flexibilitet i uppläggnings av utbildning är en viktig faktor för att de själva och andra i liknande situation ska ha möjlighet att studera.

”Om jag väljer att utbilda mig i framtiden vill jag kunna göra det efter de behov/förutsättningar jag har. Om jag t.ex. har familj hade jag önskat att kunna kombinera det med familjelivet. Känner jag att jag behöver jobba samtidigt som jag studerar hade jag velat kunna göra det o.s.v. Svårt att svara/skriva i nutid då jag inte har några planer att utbilda mig i dagsläget. Men tänker att det är fördelaktigt att kunna "skraddarsy" utbildningar efter individers liv.”

Undersköterska, 29 år eller yngre

”Att ha flexibla möjligheter då livets pussel ser så olika ut, i nuläget med mindre barn i huset är distans och möjlighet att inte studera på heltid viktigt.”

Men om några år kanske man är mer rörlig och har mer tid. Så för att nå flertalet och fånga flera olika är flexibiliteten i utbildningens utseende viktigt.”

Undersköterska, 40–49 år

”Det är såklart det allra bästa att studera 100 %, då vill man gärna kunna vara tjänstledig. Studielån är man inte så intresserad av när man redan har familj och arbete. Däremot vill man verkligen utvecklas och hitta nya utmaningar i arbetslivet utan att det blir på för stor bekostnad på inkomsten eller familjelivet. För att kunna kombinera arbete och studier tror jag på distansutbildningar, detta gör att man kan lägga upp sina studier som man vill efter arbetstid.”

Boendestödjare, 29 år eller yngre

”Jag skulle vilja studera 50 % och jobba 50 % samt att det bli inte på distans eftersom det är lättare att förstå och få förklaringar när man går i skolan.”

Undersköterska, 30–39 år

Vissa skriver också att en viktig förutsättning för dem är att de vet att de har möjlighet att klara av utbildningen. Det finns också de som påpekar att det är viktigt att de vet att det finns bra stöd, både i allmänhet i studiesituationen men också stöd för exempelvis studenter med dyslexi.

”Att jag har kapacitet att fullfölja utbildningen.

Att jag orkar och kan hantera den nya studietekniken som finns.

Att jag klara att använda data, o. dyl. som krävs.”

Undersköterska, 50–60 år

Arbetsmiljö och arbetsvillkor efter utbildningen

Några lyfte i fritextsvaren att en viktig aspekt är arbetsmiljön och arbetsvillkoren efter utbildningen. Till exempel vill man veta att man får en högre lön eller bra arbetstider och avtal efter utbildningen. Några påpekar också att det är viktigt att jobbet känns roligt och att man trivs, för att det ska vara aktuellt med vidareutbildning.

”Byta jobb med möjlighet till högre lön, mer återhämtning, mindre stress och arbetsuppgifter.”

Undersköterska, 30–39 år

Utvecklas i nuvarande yrkesroll

Avslutningsvis var det också några som lyfte att en viktig faktor för att de skulle vilja studera vidare, var möjligheten att utvecklas inom det nuvarande yrket.

”Att utvecklas inom det yrke jag arbetar inom idag, vilket är det jag brinner för.”

Undersköterska, 30–39 år

”Jag jobbar som undersköterska men jag älskar att utvecklas så jag tycker att man ska plugga vidare för att växa i sin yrkesroll.”

Undersköterska, 29 år eller yngre

”Skulle jag studera i dagsläget så skulle jag vilja studera för att få ännu mer nyttig kunskap inom mitt jobb som stödassistent, till exempel en utbildning till stödpedagog skulle vara ett bra nästa steg i riktningen. Jag trivs på mitt jobb annars och på min arbetsplats idag.”

Stödassistent, 30–39 år

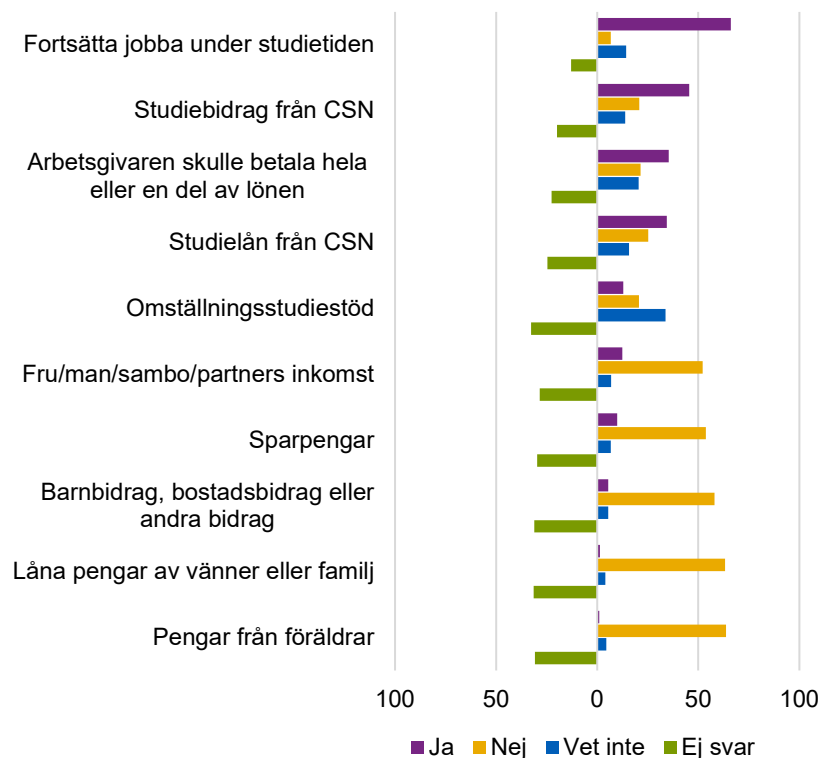
Försörjning under studietiden

En förutsättning för att vilja gå från arbete till studier kan också vara att individen uppfattar att det finns en möjlighet att försörja sig under studietiden. Därför fick de som var intresserade av att studera och de som inte kände till vilka yrken som kräver högskoleutbildningar eller vilka utbildningar som ges i högskolan, en fråga om hur de skulle försörja sig under studietiden, om de började studera.

Allra vanligast var att personerna såg framför sig att man skulle försörja sig under studietiden genom att fortsätta jobba. Även att få studiebidrag från CSN, att arbetsgivaren skulle betala hela eller delar av lönen och studielån var alternativ som många valde.

De alternativ som flest var osäkra på var omställningsstudiestöd, följt av alternativet att arbetsgivaren skulle betala hel eller del av lönen.

Figur 8. Olika sätt att försörja sig under studietiden. Andel av dem som är intresserade av studier eller som inte vet vilka yrken som kräver högskoleutbildning (840 personer). Flera svarsalternativ var möjliga

De svarande kunde välja flera svarsalternativ. Det vanligaste var dock ändå att personerna såg framför sig att de endast skulle försörja sig genom att jobba under studietiden. Den näst vanligaste kombinationen var detta alternativ i kombination med att arbetsgivare skulle betala hel eller del av lön.

Tabell 9. Vanliga kombinationer av möjliga sätt att försörja sig under studietiden.

Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3	Antal	Andel (%)
Fortsätta jobba under studietiden			120	15 %
Arbetsgivaren skulle betala hela eller en del av lönen	Fortsätta jobba under studietiden		70	9 %
Fortsätta jobba under studietiden	Studiebidrag från CSN	Studielån från CSN	60	7 %
Fortsätta jobba under studietiden	Studiebidrag från CSN		50	6 %
Övriga kombinationer samt ej svar			480	56 %
Inga alternativ/vet inte/ej svar			60	7 %

En kontroll av skillnader mellan personer som bor med barn och ungdomar under 20 år och som inte gör det, samt mellan personer yngre än 40 år och 40 år eller visar att alternativet att försörja sig genom att jobba under studietiden är det vanligaste alternativet i båda grupperna. I övrigt finns det vissa alternativ skiljer sig mycket åt, i synnerhet med avseende på ålder. De yngre personerna svarar i större utsträckning att de skulle leva på studielån och studiemedel samt på sparpengar och partners inkomst, vilket de i den äldre åldersgruppen inte svarar i samma utsträckning. Bland dem som är 40 år eller äldre var det samtidigt en större andel som svarade att arbetsgivaren skulle betala hela eller delar av lönen, än i den yngre åldersgruppen.

Fördjupning: andra sätt att försörja sig

Utöver alternativen som vi redogör för ovan så fick personerna möjlighet att skriva om de skulle försörja sig på annat sätt. Många skrev då att de skulle fortsätta jobba och att en förutsättning då är att det går att kombinera studierna med ett sådant jobb. Till exempel om arbetsgivaren skulle gå med på att jobbet förläggs till endast helger eller vissa veckodagar.

En annan aspekt som kom upp i fritextsvaren var önskan om att arbetsgivaren skulle betala ut lön, eller att motsvarande ersättning skulle erhållas från staten. Det här fanns ju som ett alternativ i frågan ovan men i fritextsvaren utvecklade vissa sina svar kring varför de ville att arbetsgivaren skulle betala ut lön.

”En stor del varför jag kan inte studera vidare är att jag inte har råd med det. Det skulle hjälpa mig mycket om jag kan få betalt från arbetsgivaren för att studera vidare. Jag är ensamstående och har ett barn så kan inte leva utan att jobba.”

Undersköterska, 30–39 år

”Om det fanns möjlighet att söka stipendier skulle jag göra det, men förutsättningen är att jag skulle kunna studera på halvfart och jobba deltid medan arbetsgivaren betalade en del av lönen för studier.”

Undersköterska, 40–49 år

”Man borde ha betald utbildning i bristyrken.”

Undersköterska, 50–59 år

”Jag har inte råd att vara ledig från jobbet för att studera, och heller inte att ta studielån. Så om jag skulle studera nu så vore det på det sätt som vårdlyftet lagts. Arbeta 50 och studera 50, med 100 % lön.”

Undersköterska, 30–39 år

”Hade gärna läst till sjuksköterska om jag hade fått betalt från den arbetsgivare jag jobbar just nu eller möjlighet från staten.”

Undersköterska, 30–39 år

Bland dessa svar fanns också exempel på personer som svarade att ekonomin hindrade dem från att läsa vidare.

”Det är därför jag inte kan studera vidare. Är ensamstående med 2 barn och ekonomiskt fungerar det inte om jag inte jobbar heltid.”

Undersköterska, 40–49 år

”Jag har inte löst den gåtan än, då hade jag nog redan studerat. Jag är i stort behov av att omskola mig p.g.a. sjukdom nämligen.”

Undersköterska, 50–59 år

Varför inte studera?

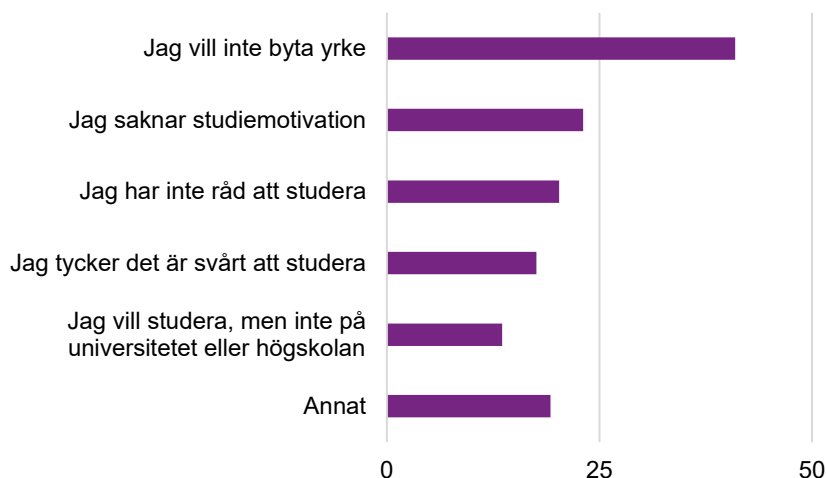
Centrala resultat

- Den vanligaste anledningen till att inte vilja studera vidare, är att man inte vill byta yrke, men även att sakna studiemotivation eller inte ha råd att studera är svar som många har uppgett.
- Enligt fritextsvaren är även åldern en viktig anledning till varför vissa inte vill studera vidare.

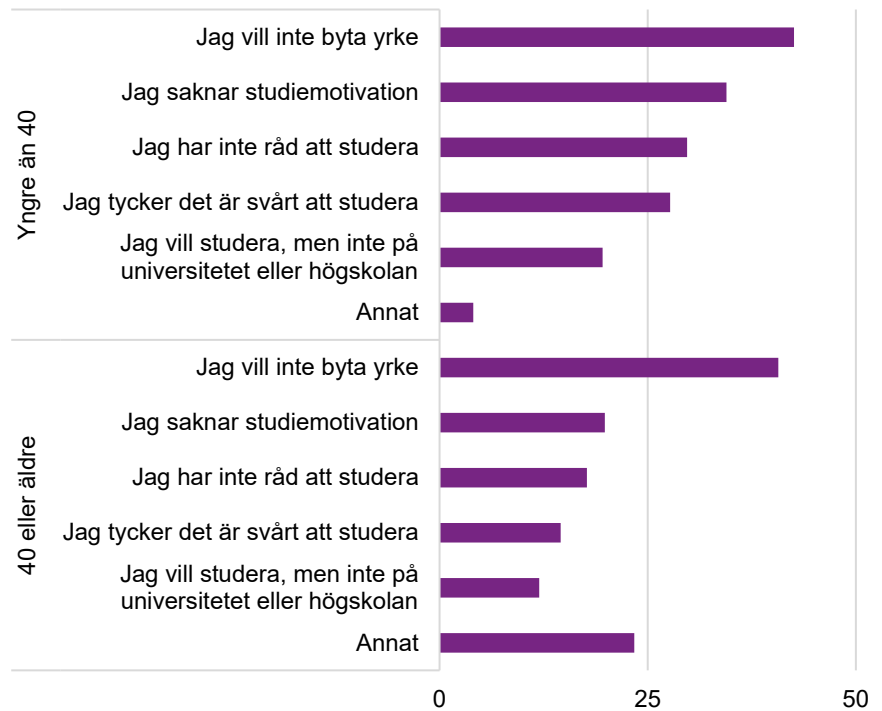
De som inte var intresserade av att studera på högskolan fick frågan om varför de inte ville studera vidare. De kunde välja flera svarsalternativ och det alternativ som flest valde var att man inte ville byta yrke. Övriga svarsalternativ var ungefär lika vanliga på totalnivån.

Det finns däremot en skillnad i hur de som är yngre än 40 år och de som är 40 år eller äldre har svarat. Ungefär lika stor andel har svarat att man inte vill byta yrke men bland de yngre var även de andra svarsalternativen vanligare än bland de som var 40 år eller äldre.

Figur 9. Fördelning (%) av svar på frågan om anledningar till att inte studera. De svarande kunde välja flera svarsalternativ.

Figur 10. Fördelning (%) av svar på frågan om anledningar till att inte studera uppdelat på yngre än 40 år och 40 år eller äldre. De svarande kunde välja flera svarsalternativ.

Fördjupning: varför inte studera?

De som svarade ”Annat” på frågan om varför de inte ville studera vidare fick möjlighet att utveckla sitt svar i en fritextfråga. Svaren på den frågan kan grupperas under de olika teman som listas nedan.

Ålder

Ett återkommande svar bland dem som fyllde i fritextsvaren var att man tyckte att man var för gammal. Många av dem som uppgav detta var mellan 50 och 60 år, även om svaret också förekom bland yngre. Vissa svarade att de tyckte att de var för nära pensionen och några lyfte också att de inte ville ta studielån i den åldern.

”Älskar att studera, men är nu för gammal för att vilja ta ytterligare studielån. Har redan gjort det två gånger, och nu känns det skönt att snart ha betalat av allt inom ett par år. Så ska det bli något mer framöver, får det bli kortare kurser som ej kräver det.”

Undersköterska, 50–60 år

Även bland andra svar förekom det att personerna tyckte att de var för gamla, men att de ändå hade ett intresse för att fördjupa sig och utvecklas. Personen nedan resonerade kring sin ålder och sitt intresse för att utvecklas inom yrket, som hon trivdes i.

”Känner att jag är för gammal för att sadla om. När man är färdig kanske ingen vill ha en gammal person som snart går i pension. Nöjd med mitt yrke också, men man är sugen ibland att vilja utveckla sig.”

Undersköterska, 40–49 år

Bland svaren förekom det också uppfattningar om att man var för gammal nu men att det kanske hade varit intressant att studera vidare som yngre. Någon skrev dock att familjesituationen då gjorde det svårt att studera.

Redan studerat eller studerar idag, men inom annan utbildningsform

Bland de svarande förekom det också personer som redan hade studerat i högskolan eller ibland i yrkeshögskolan och personer som studerade idag, men dock inte inom högskolan. Vissa uttryckte att de därmed inte orkade eller ville studera en gång till.

”Jag har redan tre yrkesutbildningar och känner mig nöjd så. Tror inte att jag orkar plugga mer.”

Undersköterska, 40–49 år

”Yrket är inte attraktivt och jag är för gammal att läsa på universitet en gång till. Har en 5-årig akademisk universitetsutbildning från hemlandet [land i Europa].”

Undersköterska, 50–60 år

Även i den här gruppen fanns det också exempel på personer som just nu tyckte att de hade studerat tillräckligt, men som ändå var öppna för att de skulle vara intresserade av studier i framtiden.

”Är nöjd för tillfället. Men jag upplever att det är kul att studera, så i framtiden kanske jag känner att jag vill fördjupa mina kunskaper och söker någon utbildning igen.”

Specialistundersköterska, 40–49 år

Synpunkter på studiesättet

Bland de svarande fanns det också några exempel på att de studiesätt och innehåll i studier som de svarande uppfattade att de erbjuds idag, inte passar dem. Det kan till exempel vara att man inte gillar tentor eller tror att det skulle vara för svårt att skriva examensarbete. Någon skrev också att hen har svår dyslexi.

Bland dessa svar fanns också exempel på personer som efterfrågade enstaka kurser.

”Tycker det är utvecklande att studera, har studerat på universitet som vuxen. Min ålder, 60 år, gör att jag inte vill byta yrke. Kan tänka mig att studera fristående kurser för egen utvecklings skull.”

Undersköterska, 50–60 år

Anledningar kopplade till arbetssituationen

En annan aspekt som lyftes var arbetssituationen i det nuvarande yrket eller området. Fler skrev att de trivs i sitt yrke, vilket ju också stämmer överens med att många av de svarande som inte ville studera, svarade att de inte vill byta yrke.

”Jag är stolt över mitt yrke o känner inte att jag vill läsa vidare.”

Undersköterska, 50–60 år

”Är i den ålder att jag är nöjd med mitt arbete och får mycket internutbildning på min arbetsplats.”

Skötare, 50–60 år

Det fanns dock även exempel på att man inte tycker att arbetssituationen i sig gjorde det ointressant att studera vidare. Någon skrev att yrket är oattraktivt och en annan skrev enligt nedan.

”Så länge arbetssituationen ser ut som den gör idag inom vården ser jag ingen anledning att vidareutbilda mig, åtminstone inte inom branschen.”

Undersköterska, åldersuppgift saknas

Även lönen kan ju vara en aspekt både av den nuvarande arbetssituationen och den förväntade efter utbildningen. Till exempel skrev en person att det känns oattraktivt att ”börja om lönemässigt” efter utbildningen. En annan person lyfte att högre lön eller annat yrke efter utbildningen är faktorer som talar för att hen skulle kunna tänka sig att studera vidare, i kombination med att kursen också är intressant.

”Om det skulle dyka upp en kurs jag är intresserad av och om det leder vidare antingen till annat yrke eller lönemässigt.”

Undersköterska, 50–60 år

Kännedom om behörigheter

Centrala resultat

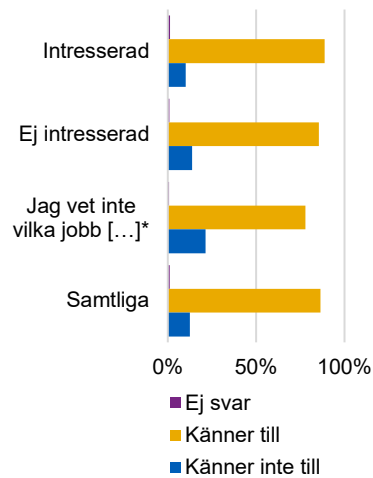
- De flesta av de svarande känner till att grundläggande behörighet krävs för högskolestudier, men 13 procent känner inte till det.
- Kännedomen om särskild behörighet är däremot något lägre, 29 procent har svarat att de inte känner till detta
- Av de som har svarat att de känner till att grundläggande behörighet krävs för högskolestudier, har strax över en fjärdedel svarat att de inte vet om de själva har det.
- Kännedomen om att det krävs grundläggande och särskild behörighet är enligt svaren högre bland dem som är intresserade av högskolestudier.

För att antas till reguljära högskoleutbildningar inom hälso- och sjukvård krävs både grundläggande behörighet och särskild behörighet. En fråga i enkäten berörde de svarandes kännedom om detta. Av samtliga svarande var det 13 procent som uppgav att de inte kände till att det krävs grundläggande behörighet för högskolestudier (Figur 11).

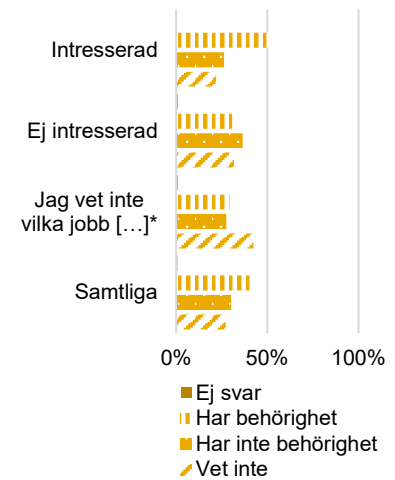
Samtidigt var det 86 procent av de svarande som kände till att grundläggande behörighet krävs. Dessa fick sedan frågan om de vet om de själva har denna behörighet eller inte. Där framkommer att andelen som svarar att de har behörighet är betydligt större bland dem som är intresserade av högskolestudier, än bland dem som inte är det.

Det finns också en betydande andel såväl bland de som är intresserade av högskolestudier som bland de som inte är det, som inte vet om de har grundläggande behörighet eller inte. Denna andel är dessutom något högre bland dem som inte heller vet vilka utbildningar som ges inom högskolan.

Figur 11. Andel som känner till respektive inte känner till att det krävs grundläggande behörighet för högskolestudier

Figur 12. Andel av de som känner att det krävs grundläggande som vet att de har respektive saknar grundläggande behörighet samt andel som inte vet om de har grundläggande behörighet eller inte.

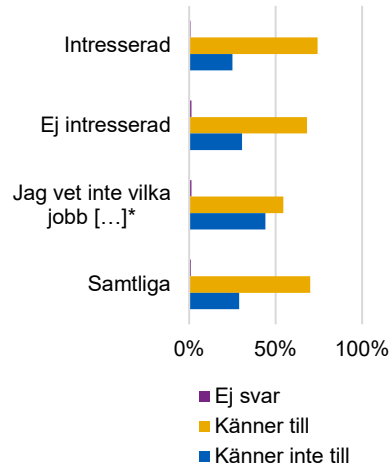
*Jag vet inte vilka jobb som kräver en sådan utbildning eller vilka utbildningar man kan välja på

När det gäller den särskilda behörigheten så ställde vi även frågor om i vilken utsträckning de svarande kände till att detta krävs för alla reguljära hälso- och sjukvårdsutbildningar. Här var kännedomen något lägre bland de svarande, jämfört med den grundläggande behörigheten. Lägst var kännedomen bland dem som inte heller visste vilka jobb som kräver högskoleutbildningar och vilka utbildningar som ges inom högskolan. I den gruppen visste knappt hälften att särskild behörighet krävs.

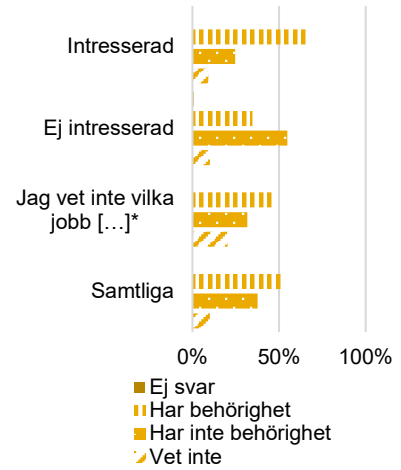
Av de som kände till att särskild behörighet krävs var det en betydligt större andel bland dem som är intresserade av att studera vidare som också visste att de hade läst kurser som kan ge särskild behörighet.³ Detta jämfört med både dem som inte var intresserade och dem som inte kände till vilka jobb som kräver en högskoleutbildning.

³ I enkäten gavs exempel på vilka kurser på gymnasial nivå som kan ge särskild behörighet. De kurser som gavs som exempel var matematik, engelska, samhällskunskap, naturkunskap, biologi, kemi och fysik.

Figur 13. Andel som känner till respektive inte känner till att det krävs särskild behörighet för reguljära utbildningar inom hälso- och sjukvård. Redovisas uppdelat på utbildningsform för vård- och omsorgsutbildning eller motsvarande.

Figur 14. Andel av de som känner att det krävs särskild behörighet som vet att de har läst kurser som kan ge särskild behörighet.

*Jag vet inte vilka jobb som kräver en sådan utbildning eller vilka utbildningar man kan välja på

Syn på förkunskaper

Centrala resultat

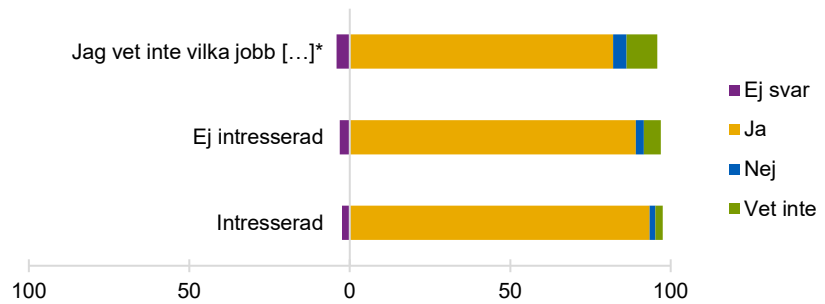
- De som är intresserade av högskolestudier har också i högre utsträckning svarat att de uppfattar att de har tillräckliga förkunskaper för högskolestudier. Det här gäller såväl matematik, engelska och svenska som övriga förkunskaper.
- Genomgående är det färre som har svarat att de uppfattar att de har tillräckliga förkunskaper i matematik, jämfört med engelska och svenska.
- Bland de som är intresserade av högskolestudier har ungefär 30 procent svarat att de inte anser sig ha tillräckliga förkunskaper i matematik. Motsvarande andel för svenska och engelska är 2 respektive 18 procent.

Förutom den faktiska behörigheten kan det vara så att individens uppfattning om sina förkunskaper kan påverka hur hen ser på sina möjligheter att studera. Därför ställde vi frågor om huruvida de svarande uppfattar att deras förkunskaper i svenska, engelska och matematik är tillräckliga för högskolestudier. Frågan var därmed inte tänkt att mäta individernas faktiska förkunskaper utan snarare deras uppfattning om sig själva.

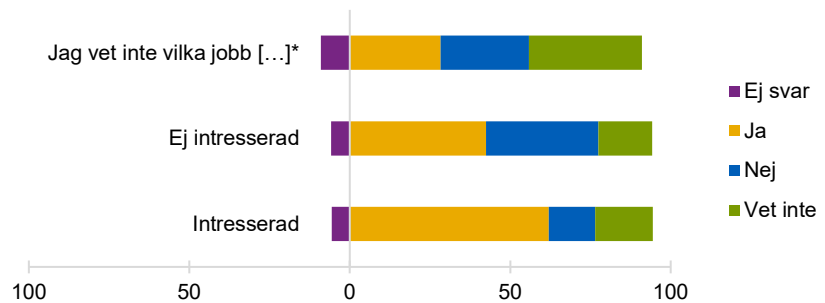
När det gäller förkunskaperna i svenska uppfattade de allra flesta att deras förkunskaper var tillräckliga. Några svarade att de inte visste och några få svarade nej. För engelska och matematik var andelarna som uppfattade att deras förkunskaper var tillräckliga betydligt lägre än för svenskan. Det finns också ett mönster bland de svarande att de som har sagt att de är intresserade av att studera vidare i större utsträckning också har svarat att deras förkunskaper i engelska och matematik är tillräckliga. Detta jämfört med såväl dem som inte är intresserade av att studera vidare som dem inte känner till vilka yrken som kräver högskoleutbildning.

Figur 15. De svarandes syn på sina egna förkunskaper.

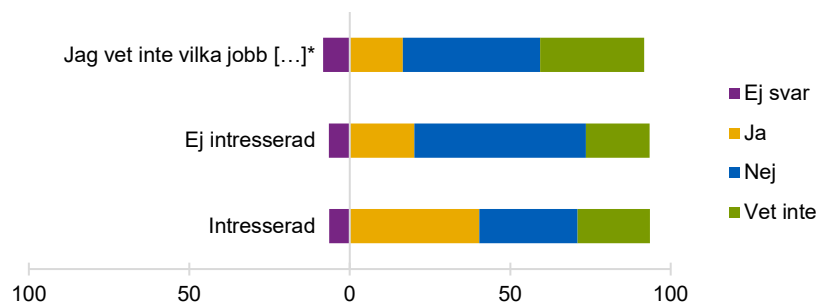
A: Kan du tillräckligt mycket **svenska** för att studera på universitetet eller högskolan?

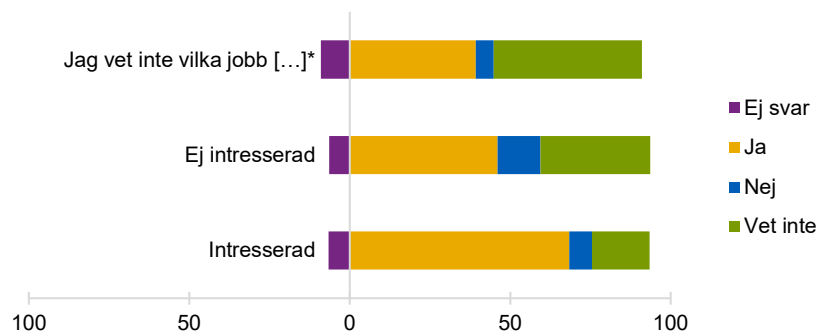
B: Kan du tillräckligt mycket **engelska** för att studera på universitetet eller högskolan?

C: Kan du tillräckligt mycket **matematik** för att studera på universitetet eller högskolan?

D: Har du tillräckligt med **andra förkunskaper**?

*Jag vet inte vilka jobb som kräver en sådan utbildning eller vilka utbildningar man kan välja på

Information om studier

Centrala resultat

- Enligt svaren var det en större andel av dem som hade gått sin vård- och omsorgsutbildning i gymnasiet, jämfört med komvux, som svarade att de hade fått information om fortsatta studier. Samtidigt har närmare 40 procent svarat att de inte kommer ihåg om de har fått information.
- Det är fler som svarar att de har fått information om fortsatta studier i gruppen som också har svarat att de är intresserade av fortsatta studier.
- Sociala medier eller webbforum samt vänner och kollegor är de två vanligaste informationskällorna bland de som har svarat att de är intresserade av fortsatta studier. Webbplatsen studera.nu är dock den källa som flest i den gruppen har angett att de hämtat mycket information ifrån.

I enkäten fick de som hade svarat att de har gått utbildning på gymnasiet eller komvux frågan om de under studietiden hade fått information om högskolestudier. Det var förhållandevis stora delar av de svarande som inte kom ihåg om de hade fått någon sådan information. Det här visar också att frågan kan ha varit svårt att besvara, i och med att det kan ha gått många år sedan personerna gick sin utbildning.

Utifrån svaren ser det dock ut att vara en större andel av dem som hade gått sin vård- och omsorgsutbildning eller motsvarande i gymnasieskolan jämfört med komvux, som hade fått information om fortsatta studier. Inom såväl gymnasieskolan som komvux har utbildningsanordnarna ett ansvar att erbjuda studievägledning. Svaren visar dock inte hur och om detta faktiskt görs, i och med att detta bygger på individens minnesbilder av huruvida man har fått information eller inte.

Tabell 10. Fått information om fortsatta studier inom högskolan. Redovisas uppdelat på om personerna har gått en vård- och omsorgsutbildning eller motsvarande i gymnasieskolan, på komvux eller i gymnasiet och komvux eller i folkhögskolan (redovisas under Övrigt).

	Gymnasiet		Komvux		Övrigt*	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	220	39 %	170	29 %	160	37 %
Nej	110	20 %	190	33 %	130	29 %
Vet inte/ kommer inte ihåg	230	40 %	210	37 %	140	32 %
Ej svar	10	1 %	10	1 %	10	2 %
Total	570	100 %	570	100 %	430	100 %

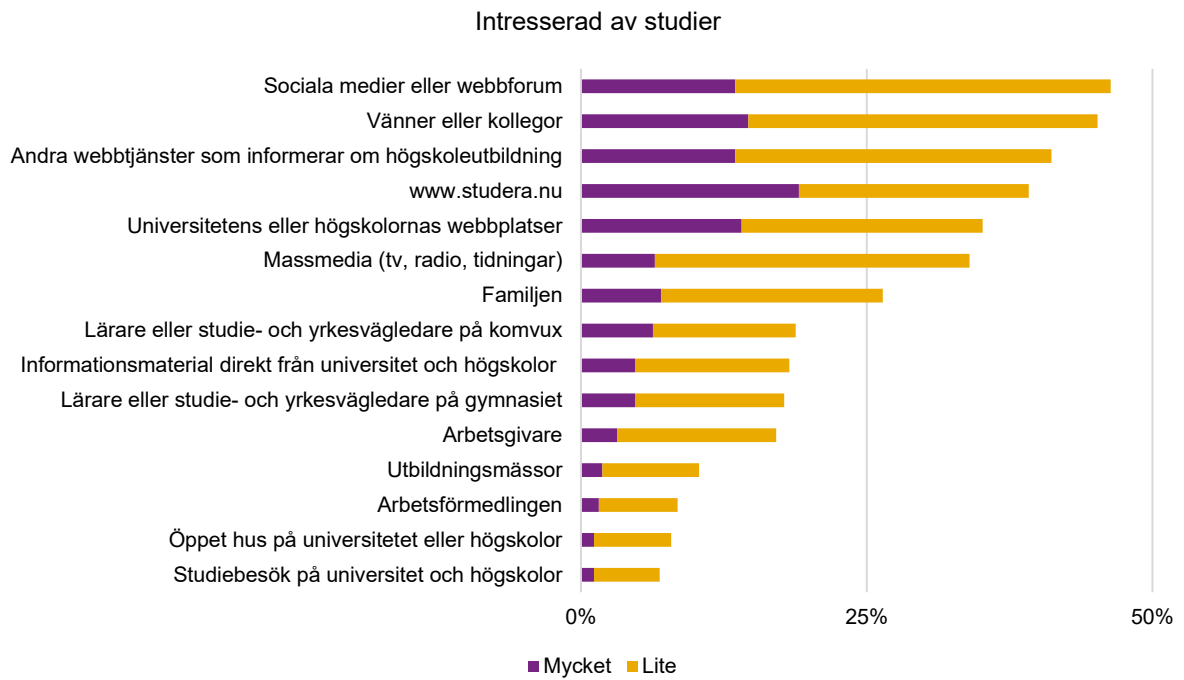
*Kategorin inkluderar dem som har uppgett att de har gått både gymnasiet och komvux samt dem som har genomgått en validering eller anpassad utbildning. Även personer som

har studerat på folkhögskola i Sverige och arbetar som skötare eller undersköterska ingår i gruppen.

De tillfrågade fick också svara på hur mycket information de uppfattade att de hade fått om högskoleutbildning från olika informationskällor de senaste två åren. Först och främst kan vi börja med att konstatera att det var vanligare överlag att de som var intresserade av högskolestudier svarade att de hade fått mycket eller lite information om högskolestudier, än att de som inte var intresserade av studier svarade detta.

Bland de som var intresserade av studier var det flest som svarade att de hade fått mycket information om studier från studera.nu (Universitets- och högskolerådets webbsida med studieinformation). I den här gruppen var även universitetens och högskolornas webbplats och andra webbtjänster som informerar om högskoleutbildning källor som många hade inhämtat mycket information ifrån. Utöver dessa var vänner eller kollegor samt sociala medier eller webbforum vanliga källor och slår man ihop andelen som har svarat att man har fått mycket information med andelen som har svarat att de har fått lite information är dessa de vanligast förekommande källorna. Sammanfattningsvis tycks alltså de nätbaserade källorna och de sociala nätverken vara vanliga informationskällor. Andra mer formella informationsvägar så som öppet hus, studievägledare, Arbetsförmedlingen och utbildningsmässor verkar mindre vanliga i den här gruppen.

Figur 16. Andel av de som är intresserade av fortsatta studier som de senaste två åren uppger att de har fått mycket eller lite information från de olika informationskällorna som ingår i figuren⁴.

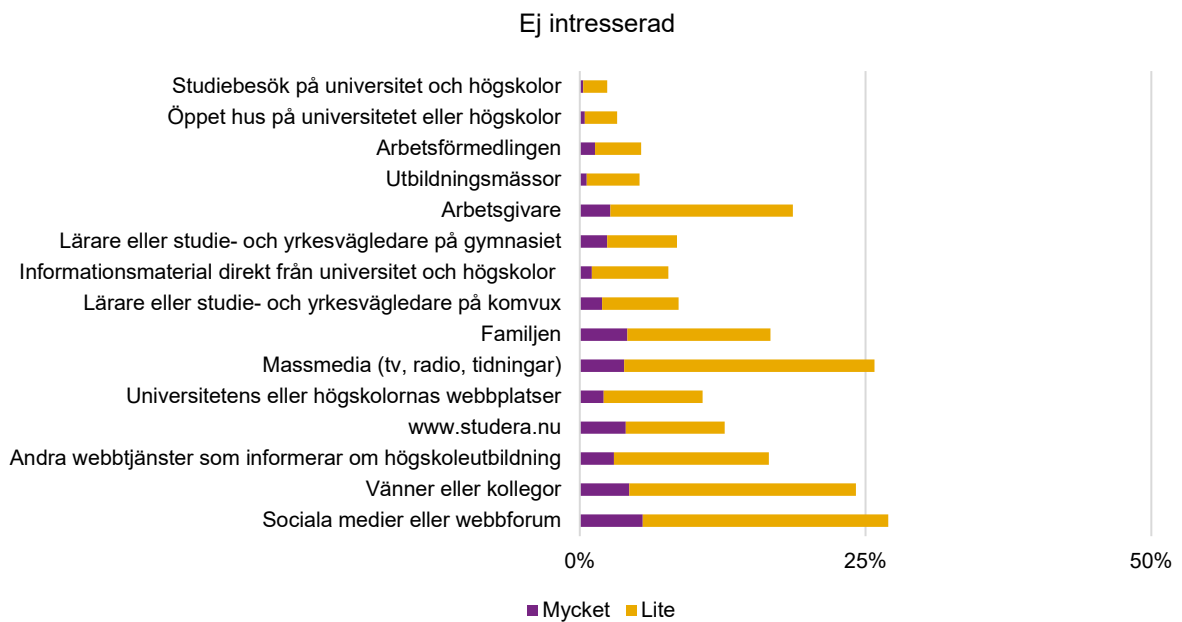

Bland de som inte var intresserade av fortsatta studier var det alltså överlag mindre vanligt att man svarade att man hade fått mycket information om utbildning. Slår man ihop andelen som har svarat mycket med andelen som har svarat lite är andelarna fortfarande mindre än motsvarande sammanslagning bland de som är intresserade. Däremot blir, förutom sociala medier eller webbforum och vänner eller kollegor, massmedia och arbetsgivaren vanliga informationskällor.

⁴ Övriga svarsalternativ var ”Ingen” och ”Jag kommer inte håg/inte aktuellt för mig”.

Figur 17. Andel av de som inte är intresserade av fortsatta studier som de senaste två åren uppger att de har fått mycket eller lite information från de olika informationskällorna som ingår i figuren⁵.

Det finns alltså en variation i svaren om hur mycket information personerna har fått, beroende på om de är intresserade av fortsatta studier eller inte. Det här väcker frågan om huruvida de intresserade i större utsträckning tar till sig information eller om de som har fått mer information också är mer intresserade.

Fördjupning: Hur ska information tillgängliggöras?

Oavsett om personerna var intresserade av att studera vidare eller inte så fick de frågan om hur de skulle vilja få information om högskoleutbildningar. I frågan fick personerna exemplet ”via arbetsgivare, kurskatalog, från studievägledare”. Dessa tre alternativ var det också flera som skrev ned. Det är såklart inte säkert att alla som svarade det skulle ha tänkt på just dessa tre alternativ om de inte hade funnits med som exempel. Det fråntar dock inte det faktum att flera av de svarande efterfrågade information just via kurskatalog, arbetsgivare och studievägledare.

⁵ Övriga svarsalternativ var ”Ingen” och ”Jag kommer inte håg/inte aktuellt för mig”.

”Med posten hem som en katalog. Som när ikeakatalogen kom. Det var tider det!”

Undersköterska, 40–49 år

”En övergripande kurskatalog med information om grundläggande och specifik behörighetsinformation. Samt lättillgängliga studievägledare som kan hjälpa en lägga upp en personlig handlingsplan för att nå intagningsmålen.”

Specialistundersköterska, 30–39 år

”Antigen via mail ifrån olika högskolor och kursprogram, eller katalog i brevlådan. Får en tunnare katalog varje år ifrån Campus Varberg. Den läser jag alltid.”

Skötare, 30–39 år

”För rätt många år sedan var jag inne på att studera vidare. Tog då kontakt med yrkesvalsledare på Komvux. Tycker det är lättare att fråga än att läsa till sig via tex katalog.”

Undersköterska, 50–60 år

När det gäller information från arbetsgivaren var det en del som också skrev att de ville ha information i kombination med att arbetsgivaren skulle vara villig att stå för att de kunde kombinera studier med en lön från sitt nuvarande arbete. Några skrev också att arbetsgivaren har en möjlighet att se vilka kompetenser som behövs, och därmed ge information som kan vara nyttig vid studievalet. Andra skrev, på olika sätt, att de var intresserade av arbetsgivarens bekräftelse och stöd inför studieval och under studietiden.

”Optimal möjlighet till information vore om man kunde få den [informationen, red.] ifrån arbetsgivaren. D.v.s. att arbetsgivaren kunde se ens kunskaper och engagemang för att sedan utveckla den vidare tillsammans och finnas där som stöd, hjälp och vägledning.”

Undersköterska, 50–60 år

Andra skrev att de skulle, eller redan hade, tagit reda på informationen själv. Det var dock samtidigt öppna för att informationen skulle kunna göras mer lättillgänglig på olika sätt.

”Jag är så nyfiken som person så jag tar reda på det jag behöver veta själv men jag tänker att det skulle kunna finnas mer tillgänglig information hos arbetsgivaren om man är nyfiken på att läsa en ny utbildning vare sig det handlar om högskola/universitet eller Yh”

Undersköterska, 40–49 år

”Nu har jag ju själv sökt upp och kollat runt. Men fick information om fortsatta studierna ifrån studievägledaren när jag gick på gymnasiet.

Så via studievägledaren, kurskatalog/informationsblad anser jag, men det är också bra att i efterhand (i vuxen ålder) om man kan få information via Arbetsförmedlingen också.”

**Undersköterska, 30–39 år
(studerar redan)**

Några av de svarande efterfrågade också information via mejl eller webblösningar. En del lyfte att de tyckte att Arbetsförmedlingen hade en roll i informationsspridningen. Vissa önskade också ett mer sammanhållet informationsflöde.

”AG [arbetsgivaren, red.] kan gärna få dela med sig om kommande bristområden i utbildningssyfte, att man då kan få utbilda sig via jobbet och fylla den saknade kompetensen senare.

AF [Arbetsförmedlingen, red.] kan gärna få ha en sida som är lättläst med samlingar av olika studieområden med tillhörande kurskataloger.

Det borde finnas en komplett samlad studiesida med samtliga studievarianter med orter och kataloger inför varje start med pushnotiser.”

Undersköterska, 50–60 år

”Webbaserad: logga in, fyll i vad man har redan i bagaget, mål, drömmar och intressen. Sedan skulle den information som når mig vara relevant och baserad på vad jag har i bagaget, intressen och vad som saknas för att nå mina drömmar.”

Undersköterska, 40–49 år

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

